

1. Jak usunąć kleszcza?

Najlepiej (bo najszybciej) zrobić to samemu prostym narzędziem z apteki: pęsetą, specjalną pętelką lub "kleszczolapkami". **Chwyć go narzędziem przy samej skórze i pociągnij** z wycuciem. Jeśli nie możesz sobie poradzić, zgłoś się do lekarza rodzinnego lub do NPL. **Nie jest to sprawa na SOR**, skąd zostaniesz odesłany lub poczekaasz kilka godzin - a **im szybciej usuniesz kleszcza, tym dla Ciebie lepiej**.

Szkodliwy mit: podpalanie, przyduszanie czy smarowanie kleszcza czymkolwiek. Może spowodować wydalenie śliny z bakteriami i wirusami do Twojej skóry, a właśnie tego chcemy uniknąć.

2. Co zrobić po usunięciu kleszcza?

Pozbądź się kleszcza, żeby nie wkłuł się ponownie. **Przemyj ślad po wkłuciu wodą z mydłem lub odkażającym płynem**. W miejscu po kleszczu pozostanie na kilka dni małe zaczerwienienie - to normalne, podobnie jak po ukłuciu przez komara.

Szkodliwy mit: kleszcza należy wysłać na badania. To czy kleszcz miał w sobie krętki boreliozy czy nie, nie oznacza, że przekazał je Tobie, a leczyć będziemy ewentualnie Ciebie - nie kleszcza ;) Badanie nie będzie wiarygodne, nie wniesie nic do diagnostyki, a Ty wydasz niepotrzebnie kilkaset złotych.

3. Czy potrzebujesz antybiotyku? Co robić?

Dokładnie obserwuj swoją skórę przez najbliższy miesiąc. Jeśli pojawi się na niej powiększające się znamię o wielkości ponad 5 cm (najczęściej w okolicy ukłucia), podobne do tego na zdjęciu - udaj się do lekarza rodzinnego. Przed wizytą warto sfotografować skórę, może to pomóc w rozpoznaniu. **Kontakt z kleszczem oraz pojawienie się rumienia wędrującego pozwalają jednoznacznie rozpoznać boreliozę** (chorobę zakaźną, wywołaną przez bakterie - krętki *Borrelia*). Otrzymasz odpowiedni antybiotyk, zwykle amoksycylinę lub doksycylinę na 14-21 dni.

Według wytycznych Polskiego Towarzystwa Chorób Zakaźnych podanie profilaktycznej dawki doksycyliny ma zastosowanie jedynie w razie wielokrotnego pokłucia przez kleszcze na obszarach endemicznych boreliozy (województwo warmińsko-mazurskie i podlaskie).

Uwaga: to, że rumień wędrujący zniknął bez podania antybiotyku nie oznacza, że borelioza ustąpiła. Nie odkładaj wizyty u lekarza.

Uwaga: Doksycyklina jest przeciwwskazana w ciąży, w czasie karmienia piersią oraz u dzieci do 12. r. ż.

4. Czy wykonać badania? Jakiej mają sens?

Wskazaniem do leczenia boreliozy jest występowanie objawów choroby, wyniki badań mają tu znaczenie pomocnicze. Badania najlepiej wykonać po konsultacji z lekarzem - dzięki temu unikniesz niepotrzebnych wydatków lub przeoczenia innej choroby, która może być przyczyną Twoich dolegliwości. Jak może wyglądać ścieżka leczenia:

- 1) (kontakt z kleszczem) - rumień wędrujący - borelioza potwierdzona - antybiotyk - wyleczenie.
- 2) (kontakt z kleszczem) - objawy po kilku tygodniach lub miesiącach (np. zapalenie stawu/porażenie lub zapalenie nerwu/zaburzenia rytmu serca) - **test ELISA IgM i IgG** (wynik dodatni lub wątpliwy) - test Western-Blot IgG i IgM (wynik dodatni) - borelioza potwierdzona - antybiotyk - wyleczenie.

Dlaczego najpierw test metodą ELISA? Ma dużą czułość, nie przeoczy boreliozy, ale może pomylić jej przeciwciała z innymi przeciwciałami (np. w reumatoidalnym zapaleniu stawów). Jest jak gęsta sieć - wyłowisz nią ryby, raki i wodorosty. Dlatego jego wynik potwierdzamy testem Western-Blot - ma większą swoistość, i potwierdzi, że znaleźliśmy "gatunek ryby", o który nam chodziło.

Szkodliwy mit: biorezonans. To badanie nie jest badaniem naukowym. Jego wynik nie będzie wiarygodny oraz nie stanie się podstawą leczenia. Szkoda Twoich pieniędzy.

Czy wiesz, że: na 100 ukłuć przez kleszcze 4 doprowadzą do boreliozy. Ryzyko istnieje, ale nie należy go demonizować.

5. Jak wyleczyć boreliozę?

Stosuj antybiotyk przez zalecony przez lekarza czas. Skuteczność leczenia antybiotykiem to ponad 90%.

Szkodliwy mit: ILADS - wielomiesięczna terapia antybiotykami, która może uszkodzić Twoją wątrobę. Stosowanie antybiotyków powyżej 4 tygodni nie jest wskazane. Jeśli po prawidłowym leczeniu objawy nie ustępują, należy poszukać ich innych przyczyn. Warto zapamiętać powiedzenie specjalistów chorób zakaźnych: "Prawdziwa borelioza leczy się dobrze".

6. Jak zabezpieczyć się na przyszłość?

Najlepsze zabezpieczenie daje **odzież z długimi rękawami i nogawkami oraz kapelusz**. Na jasnych tkaninach łatwiej zauważysz kleszcza. Pomóc mogą także nakładane na skórę **preparaty zawierające DEET**. Nie stosuj ich u dzieci poniżej 3. roku życia - u nich tylko ubranie/gruba moskitiera. Starszym dzieciom preparat nakładaj własnymi rękoma omijając ich twarz i dłonie (ryzyko zatrucia). **Preparaty z permetryną są skuteczne, ale można je stosować tylko na ubranie**. Po powrocie z łąki, parku lub lasu obejrzyj dokładnie siebie i pozostałych towarzyszy wycieczki.

7. Co zrobić w razie, boreliozy u kobiety w ciąży? Jakie jest ryzyko dla płodu?

Diagnoza i leczenie nie różnią się. Ciąża jest przeciwwskazaniem do stosowania doksycykliny. **Nie udowodniono szkodliwego wpływu zakażenia B. burgdorferi u kobiet w ciąży na rozwój płodu**. Kobieta chora na boreliozę może bezpiecznie karmić piersią - choroba nie przenosi się drogą pokarmową.

8. Czy możesz zrobić coś jeszcze? Kilka słów o Kleszczowym Zapaleniu Mózgu (KZM).

Niestety nie mamy obecnie skutecznej szczepionki przeciwko boreliozie - chociaż prace trwają. Jeśli często przebywasz w zaroślach lub w lesie już dzisiaj możesz się zabezpieczyć przed inną chorobą przenoszoną przez kleszcze. Chodzi o **kleszczowe zapalenie mózgu (KZM)**. **Jest to choroba rzadsza od boreliozy, ale znacznie groźniejsza**. Nawet 10% chorych rozwija poważne neurologiczne objawy. Więcej informacji o szczepieniu przeciwko KZM udzieli Ci lekarz rodzinny. Jego podstawowy schemat wygląda następująco:

- 1. dawka
- 2. dawka (1-3 mies. po 1. dawce)
- 3. dawka (5-12 mies. po 2. dawce)
- dawka przypominająca po 3 latach, i kolejne co 5 lat

Zaszczepić może się każdy po 1. r. ż., ale szczepienie na KZM jest szczególnie polecane osobom pracującym w lesie oraz spędzającym w nim wiele czasu. Koszt jednej dawki to około 100 zł. Jeśli planujesz szczepienie, najlepiej rozpocznij je jesienią, wtedy zdążysz z 3 dawkami (i pełną odpornością na KZM) do wiosny, czyli początku kolejnego "sezonu na kleszcze".

Źródła:

- [Diagnostyka i leczenie boreliozy z Lyme. Standardy Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych 2018](#)
- [Diagnostyka i leczenie chorób przenoszonych przez kleszcze. Rekomendacje Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych 2015](#)
- [5000 pytań z pediatrii - borelioza](#)
- [Interna Szczeklika 2019 - borelioza](#)